

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 17 februari 1908, kl. 8 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen angående vidgad rätt till utträde ur statskyrkan.

Uti en inom Andra Kammaren väckt och till lagutskottet hänvisad motion, n:o 90, har herr *E. Räf* hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, att det må lämnas fritt för hvarje svensk undersåte, som fyllt tjuguet år, att utträda ur den svenska statskyrkan utan att behöfva uppgifva något trossamfund, hvartill han ämnar öfvergå.

Till stöd för denna hemställan har motionären anført följande:

»Under en period af öfver trettio år hafva vid ej mindre än tolf riksdagar och flera kyrkomöten olika förslag varit före om sådan ändring i dissenterlagen, att det måtte lämnas fritt för hvarje svensk undersåte, som fyllt tjuguet år, att utträda ur den svenska statskyrkan utan att behöfva uppgifva något trossamfund, hvartill han ämnar öfvergå. Bland dessa förslags bärare och försvarare finna vi sådana statskyrkans varmt tillgifne män som biskoparna Grafström, Beckman, Charleville, professorerna Norrby, Rudin m. fl. Och biskop Billing sade i Första Kammaren år 1903: 'Jag sörjer icke ett ögonblick, om lagutskottets förslag blir bifallet', d. v. s.,

om ifrågavarande ändring i dissenterlagen införes. Biskop von Schéele yrkade i Andra Kammaren samma år bifall till ändringen i fråga. Många sådana statskyrkliga röster kunde vara att anföra, men då dessutom lagutskottet sex gånger tillstyrkt och Andra Kammaren för sin del sju gånger bifallit förslaget, torde vidare ordande i den riktningen vara öfverflödigt.

Behovvet af förändringen är med ett ord sagdt erkänt af landets alla kristliga samfund och lämpligheten därpå gång på gång bekräftad af såväl lagutskottet som Andra Kammaren. Och att Första Kammaren under sådana förhållanden längre skulle sätta sig emot, att Kungl. Maj:t finge skänka saken en utredning och pröfning, torde man efter de senaste årens erfarenheter icke hafva anledning förmoda.

Någon föregående motionär i denna sak har betecknat reformen såsom mycket betydelselös. Jag är af alldeles motsatt åsikt och anser därför också, att man vid dess genomförande bör taga sådant sikte på alla dess konsekvenser, att nationens afkristnande i möjligaste mån förebygges, och att sålunda kristendomen fortfarande må bibehålla sin höga och privilegierade ställning i våra grundlagar och öfriga lagar, så att vi icke förlora vår ställning som en s. k. kristen stat, att de föräldrar, som utträdt ur kyrklig gemenskap med vårt folk, ej må kunna hindra sina barn att erhålla obligatorisk kristendomsundervisning, att äkta makar må behålla sin fullkomliga frihet att alldeles oberoende af hvarandra få utgå ur eller kvarstå i kyrkan o. s. v. Dessutom måste det gifvetvis bestämmas, huru man skall förfara för att vinna sådant utträde ur kyrkans gemenskap samt under hvilka omständigheter ett återupptagande må kunna äga rum och formerna därför. Skulle en person dö utan någon som helst gemenskap med kyrkan, så måste ju förfarandet vid begrafningen vara närmare bestämdt.

I afseende på motiveringen beder jag i öfrigt få hänvisa till föregående motioner i denna sak och därpå följande diskussioner å flera kyrkomöten och riksdagar. Och i afseende på 'klämman' tager jag mig friheten använda lagutskottets formulering år 1903.»

I öfverensstämmelse med en uppfattning, hvilken, såsom motionären omförmält, gjort sig gällande hos flere föregående Riksdagars lagutskott, håller utskottet före, att en sådan lagändring som den

af motionären föreslagna bör vidtagas; och får utskottet till stöd för denna åsikt åberopa samma skäl, som af 1903 års lagutskott blifvit uti dess utlåtande i ämnet i sådant afseende anförda. Uti nämnda utlåtande anförde utskottet följande:

»Äfven om 3 § i 1873 års förordning tolkas så, att medlem af svenska kyrkan kan öfvergå till hvilket kristet trossamfund som helst, kvarstår dock den inskränkningen, att en person, hvilkens religiösa uppfattning i en eller flera punkter skiljer sig från svenska kyrkans, icke kan utträda ur denna kyrka, såvida han icke kan uppgifva ett bestämdt trossamfund, till hvilket han vill ansluta sig. Det kan icke förnekas, att oaktadt den mångfald af olika trossamfund, som vår tids religiösa lif framkallat, mången kan finnas, som icke känner sitt samvete tillfredsställdt med att öfvergå till något af dessa samfund. Han har då att välja mellan att kvarstå inom svenska kyrkan, hvilkens åskådning han kanhända i väsentliga delar ogillar, eller att öfvergå till ett annat religionssamfund, i hvars läror han icke heller kan instämna.

Visserligen fordrar nämnda förordning icke öfvergång, utan endast uppgift om tillämnad öfvergång till ett visst trossamfund. Men den utväg, som härigenom beredes, att undvika ett val af nyss angifna beskaffenhet är onekligen föga tilltalande, åtminstone för personer med mera känsligt samvete. Följden af inskränkningen har också blifvit, att många kvarstannat inom kyrkan, hvilka icke blott afvika från hennes läror, utan mot henne hysa ett rent af hatfullt sinnelag, hvilket, om ej framkallas, åtminstone i väsentlig mån ökas af tvånget att kvarstå inom kyrkan. Ett sådant förhållande står enligt utskottets uppfattning i strid mot religionsfrihetens grundsatser och kan ej vara annat än till skada för kyrkan själf.

Vid sidan af denna synpunkt af individens rätt att i trossaker vara fri från alla tvingande band och i religiöst hänseende slippa gälla för annat, än han verkligen är, kan man ställa synpunkten af kyrkans rätt att värna sig för fientliga angrepp från dess egna medlemmar. Är kyrkan ett samfund, som för sitt bestånd kräfver enhet i öfvertygelse och handlingssätt samt ett kraftigt församlingslif, torde det vara hennes obestriddliga rätt att icke behöfva inom sin gemenskap kvarhålla olika tänkande, hvilka kunna befaras motarbete kyrkans mål och skada hennes verksamhet. Vidare bör här tagas i betraktande, att vår tids skiftande mångfald af tros läror har att uppvisa mera än en dylik lära, hvars beskaffenhet att vara kristen eller

icke kan vara tvifvel underkastad, samt att vid sådant förhållande det mången gång torde vara en vansklig sak för en samvetsgrann själasörjare att afgöra, huruvida den lära, som omfattats af ett trossamfund, till hvilket en församlingsmedlem anmält sig vilja öfvergå, kan anses kristen och utträde ur statskyrkan alltså får beviljas.»

På grund af ofvan angifna skäl får utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte, med bifall till förevarande motion, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, att det må lämnas fritt för hvarje svensk undersåte, som fyllt tjuguettt år, att utträda ur den svenska statskyrkan utan att behöfva uppgifva något trossamfund, hvartill han ämnar öfvergå.

Stockholm den 17 februari 1908.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.